

TESAM Akademi Dergisi

Journal of TESAM Academy

ISSN 2148-2462 / E-ISSN 2458-9217

İsrail Sağının Batı Şeria'nın Statüsüne Dair Hukuki Yaklaşımını Anlamak

Understanding the Israeli Right's Legal Approach on the Status of the West Bank

Öz

Arap devletleri, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'ni ihlal ettiğini ve İsrail'in Batı Şeria'da işgalci olduğunu savunurlar. İsrail sağı ise, bir işgal olmadığını, sorunun tartışmalı topraklar sorunu olduğunu öne sürer. İsrail sağına göre, İsrail Batı Şeria'yı ilhak edebilir. Türkiye'de yaygın olarak İsrail sağının Batı Şeria'daki hak iddiası dinsel gerekçelere göre açıklanır. İsrail sağının Batı Şeria'nın statüsüne dair hukuki yaklaşımı önemsenmez. Bu ise, İsrail siyasetini anlamayı sınırlandırır. Çalışma ile Türkçe literatürdeki bu eksikliğin giderilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada, İsrail sağının, Doğu Timor, Batı Sahra, Suriye-Lübnan ile Vietnam-Kamboçya örneklerine bakışı açıklanmakta ve böylece İsrail sağının Batı Şeria'nın statüsüne dair temel tezinin anlaşılması sağlanmaktadır. ABD'nin Batı Şeria'nın statüsüne yaklaşımı ele alınmakta ve İsrail sağının tezi üzerinden tartışma yürütülmektedir. İsrail sağının Batı Şeria'nın statüsüne dair temel tezi Pompeo Doktrini'nin iskeletini teşkil ettiği için, çalışma Pompeo Doktrini'ni doğru değerlendirmeye imkan sunmaktadır. Çalışma ile İsrail'e yönelik çifte standardı görmek mümkündür.

Anahtar kelimeler: Batı Şeria, İsrail, Filistin, Pompeo Doktrini, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi.

Abstract

Arab states argue that Jewish settlements in the West Bank violate the Article 49 (6) of the Fourth Geneva Convention and that Israel is the occupier in the West Bank. On the other hand, the Israeli right argues that there is no occupation and that the problem is the disputed territories. According to the Israeli right, Israel can

Diren ÇAKMAK

Doç. Dr.,
Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü.
direncakmak@hitit.edu.tr
ORCID : 0000-0002-2024-7831

Cilt / Issue: 10(1) 1-22
Geliş Tarihi: 28.06.2022
Kabul Tarihi: 31.12.2022

Atf: Çakmak, D. (2023). İsrail sağının Batı Şeria'nın statüsüne dair hukuki yaklaşımını anlamak. *Tesam Akademi Dergisi*, 10(1), 1-22. <http://dx.doi.org/10.30626/tesamakademi.1245643>

annex the West Bank. In Türkiye, the claim of the Israeli right in the West Bank is widely explained on the religious ground. The legal approach of the Israeli right on the status of the West Bank is ignored. This limits the understanding of Israeli politics. With this study, this deficiency in Turkish literature is aimed to be eliminated. In the study, the perspective of the Israeli right on the examples such as East Timor, Western Sahara, Syria-Lebanon and Vietnam-Cambodia is explained, so it is provided that the basic thesis of the Israeli right on the status of the West Bank is understood. The USA's approach on the status of the West Bank is handled and a discussion is conducted on the thesis of the Israeli right. Since the basic thesis of the Israeli right on the status of the West Bank constitutes the skeleton of the Pompeio Doctrine, the study provides an opportunity to evaluate the Pompeio Doctrine correctly. With the study, it is possible to see the double standard towards Israel.

Keywords: West Bank, Israel, Palestine, Pompeio Doctrine, Fourth Geneva Convention.

Extended Abstract

Arab states argue that Jewish settlements in the West Bank violate Article 49(6) of the Fourth Geneva Convention and that Israel is the occupier in the West Bank. On the other hand, the Israeli right argues that there is no occupation and that the problem is the disputed territories. The Israeli right draws attention to the fact that Article 49(6) of the Fourth Geneva Convention is not applied to the Indonesian settlers in East Timor, Moroccan settlers in Western Sahara, Syrian settlers in Lebanon, and Vietnamese settlers in Cambodia, but it is applied to Jewish settlers in the West Bank. According to the Israeli right, in the cases other than West Bank, war crime is not mentioned. But in the case of West Bank, it is claimed that Israel committed war crime because of Jewish settlements.

After the independence of East Timor, Indonesian settlers were not expelled from East Timor. The removal of Indonesian settlements from East Timor was not demanded. No compensation was provided. According to the Israeli right, even if the Palestinian Authority becomes an independent state in the future, no need to dismantle Jewish settlements outside the Green Line. It is not reasonable to displace nearly half a million Jews. Israel can't be asked to pay compensation to a possible independent Palestinian State because of Jewish settlements.

Morocco swallowed 2/3 of the Western Sahara. Moroccan settlers made the people of Western Sahara minority. Western Sahara independence

movement is able to remain dominant in only 1/3 of the Western Sahara. USA recognized Moroccan sovereignty on the Western Sahara. According to the Israeli right, Israel can be sovereign on the West Bank. If Moroccan sovereignty on the Western Sahara is possible, Israel's sovereignty on the West Bank is possible. If those who do not regard Morocco as an occupier in the Western Sahara consider Israel as an occupier in the West Bank, this means that negative discrimination is being made against Israel.

According to the Israeli right, if there is no double standard towards Israel, Article 49(6) of the Fourth Geneva Convention is expected to be applied to Syrian settlers in Lebanon. However the article was not applied to Syrian settlers. International community must have thought that there were no separate nations as Syrian and Lebanese. It must have thought that there is only one nation, the Arab nation. International community did not think that there was a problem as Syrian settlers in Lebanon. According to the Israeli right, if Syrians and Lebanese are part of one Arab nation, then Palestinians are also part of Arab nation. And Palestinian refugees can acquire citizenship from any of 21 Arab states and there is no need for an independent Palestinian State as the 22nd Arab state.

According to the Israeli right, the tolerance shown to Vietnamese settlers in Cambodia is not seen in the case of Jewish settlers in the West Bank. International community does not say that Article 49(6) of the Fourth Geneva Convention should be applied to Vietnamese settlers in Cambodia. Nobody thinks of Jewish settlers in the West Bank as the possible citizens of the independent State of Palestine. Israeli rightists argue that Vietnamese settlers are not considered as occupying force but Jewish settlers are called as occupiers and it is unjust.

It can be asked whether all USA presidents consider Israel as an occupier in the West Bank. Not all USA presidents agreed that Israel is an occupier. For instance, Jimmy Carter saw Israel as an occupier in the West Bank. The document that forms the basis for the USA administrations to consider Israel as an occupier in the West Bank is the Hansell Memorandum dated 1978. However the document is not binding. For this reason, Ronald Reagan administration did not consider Israel as an occupier. George Bush administration saw Israel as rightful in the West Bank. Bill Clinton administration did not consider Israel as an occupier. On the other hand, Barack Obama saw Israel as an occupier. Donald Trump administration made it clear that Hansell Memorandum can not be

binding. According to Trump's state secretary Mike Pompeo, Israel can not be considered as an occupier in the West Bank. Mike Pompeo underlined that Jewish settlements can not be considered an obstacle to peace between Israel and Palestinians. He visited West Bank and he clearly showed that the Israeli right's thesis is legitimate. He became the first American minister who accepted the legitimate right of Jewish settlers in the West Bank.

The Israeli right advocates that the principle of 'uti possidetis juris' can be applied in the case of West Bank. If there is no agreement at the end of the war, as in the case of 1948 War, what you hold is yours. According to the Israeli right, the land held by the pre-1948 mandate (United Kingdom) should be transferred to Israel. Because an Arab state was not established on the disputed territories in 1948. To sum up, it can be argued that Jewish settlements form obstacle to peace. But this arguments can not be a legal argument, it can be a political argument. It is possible to say that the Israeli rights's legal approach on the status of the West Bank is reasonable.

Giriş

Dünyada, sıfatsız biçimde 'yerleşimci' denildiğinde, Batı Şeria'daki 'Yahudi yerleşimciler' akla gelmektedir. Nitekim Ari Blaff, tartışmalı topraklar sorunu için, Batı Sahra, Kuzey Kıbrıs, Keşmir, Dağlık Karabağ gibi örnekler de olmasına rağmen, dünyada akla ilkin bu örneklerin gelmediğini, İsrail ile Filistinliler arasındaki tartışmalı topraklar sorununun akla geldiğini söyler (Blaff, 2019, s. 217). Özellikle uluslararası yayın kuruluşlarında, İsrail ve Filistinliler arasındaki tartışmalı topraklar sorununa dair kullanılan dilde, 'yerleşimci' ile 'işgalci' sözcükleri arasında özdeşlik kurulduğu için, izleyicilerin zihninde 'işgalci İsrail' tamlaması oluşmaktadır. Bu bakımdan, tartışmalı topraklardaki yerleşimler üzerine konuşulurken, eğer konuşan uzman nesnel bir dil kullanmak kaygısı gütmekteyse, 'Yahudi yerleşimciler' değil 'Yahudi toplulukları' ibaresini kullanmaya özen gösterir.

Arap devletleri, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'ni ihlal ettiğini ve İsrail'in Batı Şeria'da işgalci olduğunu savunurlar. Söz konusu madde, işgalci gücün işgal ettiği topraklara kendi nüfusunu nakletmesini yasaklamaktadır (Benvenisti, 2004, s. 140). Uluslararası toplumda hâkim görüş de, İsrail'i işgalci saymak yönündedir (Meron, 2017, s. 358). İsrail sağına göre, İsrail işgalci değildir ve adı geçen maddeyi ihlal etmemektedir. İsrail sağının, İsrail'in Batı Şeria'yı ele geçirdiği 1967 Savaşı'nı kendi açısından saldırı savaşı değil savunma savaşı saydığını ve dolayısıyla bu savaşla ele geçirilen toprakların akıbetinin İsrail'in inisiyatifinde olduğu görüşüne sahip çıktığını hatırlatmak gerekir. İsrail sağı, Birleşmiş Milletler'in 1967 tarihli ve 242 sayılı kararında, 'İsrail'in güvenliğinin sağlanması' ibaresine dikkat çeker ve kararda 'Filistin Devleti' diye bir ibarenin geçmediğinin altını çizer. Birleşmiş Milletler'e üye olmak, büyükelçilik veya konsolosluk adı altında pek çok ülkede temsilcilikler açmak veya Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne üyelik başvurusunda bulunmak gibi tek taraflı adımlar atarak Oslo Anlaşmalarını ilk ihlal eden tarafın Filistin Yönetimi olduğunu düşünen İsrail sağı, Batı Şeria'nın hukuken Filistinlilere ait sayılmayacağını savunur. Zaten İsrail sağına göre, 'Batı Şeria' ibaresi de yanlıştır. Doğru kullanım, Yahudi Kutsal Kitabı'ndaki ve eskiçağdaki adıyla 'Yahudiye ve Samiriye' olmalıdır. İsrail sağına göre, 'Ürdün Nehri'nin (Şeria Nehri) Batı Yakası' anlamında 'Batı Yakası' (West Bank) demek doğru değildir. Öyle ki, kimse,

Pensilvanya'ya (ABD) 'Delaware'in Batı Yakası' dememektedir (Boteach, 13.06.2022).

İsrail sağı, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49(6) Maddesi'nin ihlali iddiasının, İsrail örneğine benzer örneklerde kullanılmadığını savunur. Bu bağlamda en sık verilen örnekler, Doğu Timor, Batı Sahra, Suriye-Lübnan ile Vietnam-Kamboçya'dır. İsraili sağcı siyasetçiler, Batı Şeria'da İsrail'in egemenliğini ilan edebileceğini savunurken, Yehuda Z. Blum'un (1968), Meir Shamgar'ın (1971) ve Eugen Kontorovich'in çalışmalarından faydalanmaktadır. Ayrıca Edmond E. Levy, Tehiya Shapira ve Alan Baker tarafından hazırlanan 2012 yılına ait raporun da, İsrail sağının tezini meşrulaştırmakta kullanıldığını belirtmek gerekir. Levy Komisyonu raporunda Batı Şeria'daki Yahudi topluluklarının İsrail tarafından zor ile göç ettirilmediklerine, gönüllü olarak Batı Şeria'ya yerleştiklerine dikkat çekildiğini hatırlatmak isabetli olur (Levy, 2012, s. 9). Komisyon, Batı Şeria'daki Yahudilerin Filistinlilerin özel mülklerine yerleşmediklerine de işaret etmiştir (Levy, 2012, s. 7). Nitekim İsrail sağına göre, İsrail, 1907 tarihli Lahey Sözleşmesi'ni de ihlal etmiş değildir. İsraili sağcılar, İsraililerin Filistinlilerden toprak çaldığı gibi asılsız iddiaların kaynağının İsraili solcular olduğunu savunurlar. İsrail'deki Arap partilerinin Filistin Kurtuluş Örgütü'nün İsrail'deki temsilcileri olduğunu öne sürerler ve İsraili solcuları bu partilerle işbirliği yaparak vatan hainliğiyle itham ederler.

İsrail siyasal hayatı incelendiğinde, İsrail sağının Gazze Şeridi'nde egemen, ordusuz, polis gücüne dayalı butik bir Filistin Devleti'nden, İsrail solunun ise, Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde egemen ve ordusu bulunmayan bir Filistin Devleti'nden yana olduğunu tespit etmek mümkündür. Hem İsrail sağı hem İsrail solu, Yeruslayim'i Filistinliler ile paylaşmayı reddeder, bütünleşik başkenti korumaktan yanadır. İsrail sağı, Filistin Özerk Yönetimi'nin bağımsız ve egemen bir devlet olmasına giden sürecin uzun olmasından rahatsızlık duymazken, İsrail solu çözümün aciliğine vurgu yapar. İsrail'deki Arap partilerse, dünyadaki 22 Arap devletinin liderinin bir araya geldiği Arap Birliği'nin 27 Mart 2002 tarihindeki zirvesinde Filistin Sorununun çözümüne dair oybirliğiyle kabul edilen Arap Barış Girişimi'ni benimserler. Buna göre, İsrail, 4 Haziran 1967 sınırlarına çekilmeli ve İsrail'in çekildiği topraklarda bağımsız ve egemen bir Filistin Devleti kurulmalı; ordusu bulunacak bu devletin başkenti Arapların yoğun yaşadığı Yeruslayim'in doğusu olmalı, yani Yeruslayim Yahudiler ve Filistinliler arasında ikiye bölünmeli ve ayrıca 1948'de ve 1967'de İsrail'den ayrılmış Filistinli mültecilerin evlerine

dönüşü sağlanmalıdır. İsrail sağı ve İsrail solu ise, Filistinli mültecilerin İsrail'e dönüşünü reddeder. İsrail'de Yahudi çoğunluğu azınlık haline getirecek Filistinli göçünü hem İsraili sağcılar hem de solcular iyi niyetli bir tutum olarak görmezler. Ancak Filistinli mültecilerin Filistin Özerk Yönetimi'nin denetiminde olan yerlere dönüşüne, İsraili sağcılarının ve solcularının itirazlarının olmadığını altını çizmek gerekir.

İsrail sağı, Diaspora Yahudileri ve özellikle de ABD'deki Yahudiler tarafından barış karşıtı olarak nitelendirilmektedir. Diaspora Yahudilerinin doğal müttefiki İsrail solu denilebilir. Diasporadaki Yahudilerin büyük çoğunluğu, Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde egemen ve başkenti Arapların yoğun yaşadığı Yeruşalayim'in doğusu olan bir Filistin Devleti'nden yanadır. Bu, Diaspora Yahudilerini hem İsraili solcular hem İsraili Araplar hem de Filistinliler ile daha kolay iletişim kurar kılmaktadır. Özellikle son yıllarda, İsrail sağının Batı Şeria'nın statüsüne dair hukuki görüşlerini daha açık biçimde ifade etmesi, Diaspora Yahudilerinin çoğunluğunu çok rahatsız etmektedir. İsraili solcuların ve Diaspora Yahudilerinin Batı Şeria'nın statüsüne dair en çok itibar ettikleri kitap Thomas W. Mallison ve Sally V. Mallison'ın "Uluslararası Hukukta Filistin Problemi ve Dünya Düzeni" başlıklı kitaptır. Batı Şeria'nın statüsüne dair İsraili Arapların ve Filistinlilerin başucu kitabı Musa Mazzawi'nin "Filistin ve Hukuk: Arap-İsrail Uyuşmazlığının Çözümü için Kılavuz" isimli kitabıdır. İslam dünyasında genel olarak Batı Şeria'nın hukuki statüsüne dair rehber alınan kitap ise, Victor Kattan'ın "Birlikte Yaşamaktan Fethetmeye: Uluslararası Hukuk ve Arap-İsrail Uyuşmazlığının Kökenleri, 1891-1949" başlıklı kitabıdır. Ayrıca Victor Kattan'ın 2018'de yayımlanan "Neden ABD'nin Yeruşalayim'i Başkent Olarak Tanıması Uluslararası Hukuka Aykırıdır?" isimli makalesinin Filistinliler tarafından en fazla göndermede bulunulan makalelerin başında yer aldığını hatırlatmak gerekir.

Son beş yıldır, İsrail sağının Batı Şeria'nın statüsüne dair hukuki görüşlerine en fazla başvurduğu kişi İsraili hukukçu Eugene Kontorovich'tir. Dolayısıyla bu çalışmanın Eugene Kontorovich'in Batı Şeria'nın hukuki statüsüne dair görüşlerinin özeti sayılması mümkündür. Eugene Kontorovich'in Pompeo Doktrini'ni Kohelet Politika Forumu adına kuramsallaştıran kişi olduğunu hatırlatmak gerekir. Bilindiği üzere, Pompeo Doktrini'ne göre, Oslo Anlaşmaları'na dayalı paradigma iflas etmiştir. Dolayısıyla, İsrail'in eski paradigmaya göre davranmasını istemek gerçekçi değildir. İşte bu çalışmada, Pompeo Doktrini ile uyumlu olan İsrail sağının Batı Şeria'nın statüsüne dair hukuki yaklaşımı incelenecektir. Çalışmada,

İsrail sağıının, Doğu Timor, Batı Sahra, Suriye-Lübnan ile Vietnam-Kamboçya örneklerine bakışı açıklanacak ve böylece İsrail sağıının Batı Şeria'nın statüsüne dair temel tezinin anlaşılması sağlanacak, ABD'nin Batı Şeria'nın statüsüne yaklaşımı ele alınacak ve İsrail sağıının tezinin haklı olup olmadığı tartışılacaktır.

Doğu Timor Örneği

Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'nin ihlali iddiasının, İsrail örneğine benzer örneklerde kullanılmadığına dikkat çeken İsrail sağıının en sık işaret ettiği örneklerden ilki Doğu Timor'dur. İsrail sağıına göre, Doğu Timor ile Batı Şeria birbiriyle kıyaslanabilir iki örnektir.

Doğu Timor 1970'lerin ortalarına kadar Portekiz sömürgesidir. 1974'te, Portekiz, Doğu Timorluların kendini yönetme hakkını tanır (Kontorovich, 2018, s. 295). Portekiz, Ekim 1978'de, demokratik olarak seçilmiş hükümete yönetimi devretmeye dair karar alır. Ancak Doğu Timorlular derhal bağımsızlık istedikleri için, milis güç örgütlerler. Milis güç, Kasım 1975'te Doğu Timor'un büyük kısmında hâkimiyet sağladığı için, bağımsızlık ilan eder. Bu sırada, Endonezya, Timor adasının tümü üzerinde hâkimiyet iddiasında olduğu için, Doğu Timor'u işgal eder ve Temmuz 1976'da ilhak ettiğini duyurur. Portekiz, işgalin ve ilhakin hukuk dışı olduğunu savunur. İşgal yılları boyunca, Portekiz, Doğu Timorluları destekler. Geçen yıllar boyunca, Birleşmiş Milletler, Endonezya'yı kınayan kararlar alır (Drew, 2001). Endonezya, 1999'da, Doğu Timor'da bağımsızlık referandumu yapmaya karar verir. Halkın çoğunluğu bağımsızlıktan yana oy kullanır. Doğu Timor, Mayıs 2002'de bağımsız olur. Bağımsızlık karşıtı oy kullananlar Endonezlerdir.

Endonezya, Doğu Timor'u işgal süresince nüfus taşımıştır (Kontorovich, 2018, s. 297). Bu nüfus taşıma, gönüllülük esasına dayalı olmuştur. Doğu Timor'daki Endonez yerleşimcilerin sayısını artırmaya çalışan Endonezya, özellikle ekonomik teşviklerle demografik yapıyı bozmuştur. Hatta Endonez yerleşimcilere yönelik, Dünya Bankası'nın destek projeleri hayata geçirilmiştir. Dünya Bankası, Endonezlerin yerleşimciliğini işgal saymamıştır. Portekiz veya başka devletler, Endonezya'yı, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'ni ihlal etmekle suçlamamışlardır. Doğu Timor'un bağımsızlığı sonrasında, Endonez yerleşimciler için otomatik yurttaşlık doğmamış, Doğu Timor yurttaşlığı için bazı özel şartlar konulmuş, ancak

Endonezler Doğu Timor'dan kovulmamışlardır. Endonez yerleşimlerinin Doğu Timor'dan sökülmesi istenmiş değildir. Herhangi bir tazminat söz konusu olmamıştır (Kontorovich, 2018, s. 301).

İsrail sağına göre, Filistin Yönetimi gelecekte bağımsız bir devlet olsa bile, Yeşil Hat dışındaki Yahudi yerleşimlerinin sökülmesine gerek yoktur. Zaten yaklaşık yarım milyon Yahudi'yi yerlerinden çıkartmak makul değildir. Ayrıca olası bir bağımsız Filistin Devleti'ne İsrail'in tazminat ödemesi de istenilemez. Zira İsrail sağına göre, Doğu Timor ile Batı Şeria'daki sorun aynı içerikli sorundur. Bu bağlamda, İsraili sağcı siyasetçi Binyamin Netanyahu'nun Meclis'te 17 Mayıs 2020'de sarf ettiği şu sözleri hatırlatmak isabetli olur: *"Bu bölgeler [Batı Şeria'nın C Bölgesi'ndeki yerleşimler] Yahudilerin beşiğidir. İsrail kanunlarını bu bölgelerde egemen kılmamanın zamanı gelmiştir. Bu adım bizi barıştan uzaklaştırmayacak bilakis bizi barışa yakınlaştıracaktır. Gerçek şu ki ve herkes biliyor ki, Yahudiye ve Samiriye'deki yüz binlerce mukim, gelecekteki herhangi bir anlaşmada, buldukları yerlerde yaşamaya devam edeceklidir."* (Times of Israel, 19.05.2020). Binyamin Netanyahu'nun liderliğini yaptığı partinin İsrail'in en güçlü merkez sağ partisi olup en çok oy alan parti olduğu akla geldiğinde, sözlerinin ciddiyetle değerlendirilmesi gerekir.

Batı Sahra Örneği

İsrail sağına göre, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'nin ihlali iddiasına konu olması beklenen ikinci örnek Batı Sahra'dır. Batı Sahra ile Batı Şeria birbiriyle kıyaslanabilir iki örnektir.

Batı Sahra kuzeybatı Afrika'dadır. 1975 yılına kadar İspanya sömürgesidir. İlk bağımsızlıkçı hareket 1968'de örgütlenir (Kontorovich, 2018, s. 302). Bağımsızlıkçı hareketin verdiği mücadele sonucunda, İspanya 1975'te bağımsızlık referandumu yapmaya karar verir. Referandumun duyurusu yapılır yapılmaz, Fas, Batı Sahra'nın Fas'ın bir parçası olduğunu öne sürer. Moritanya, Batı Sahra'nın kültürel ve tarihsel olarak, Moritanya'nın parçası olduğunu savunur. Fas ve Moritanya, Batı Sahra anlaşmazlığını, Uluslararası Adalet Divanı'na taşır. Divan, iki ülkenin de Batı Sahra üzerinde hakkı olmadığını, Batı Sahra'nın ayrı bir toprak parçası olduğunu hükmeder (Kontorovich, 2018, s. 303). Batı Sahralıların kendi kaderlerini kendilerinin tayin hakkı olduğu kararda yazılır. Ancak Uluslararası Adalet Divanı'nın kararını açıkladığı gün, Fas Kralı II. Hasan Fas'tan Batı Sahra'ya 'Yeşil Yürüyüş' adını

verdiği bir eylem örgütler ve Batı Sahra'nın Fas'ın ayrılmaz bir parçası olduğunu dünyaya duyurur (Weiner, 1979, s. 20). Kasım 1974'te, 350 bin Faslı, askeri güçlerle birlikte, Batı Sahra topraklarına girer (Kontorovich, 2018, s. 303). Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, 350 bin Faslı'nın, Batı Sahra'yı derhal terk etmesi kararını alır. İspanya, Fas ve Moritanya üçlü görüşme başlatır. Şubat 1976'da, İspanya, Batı Sahra'dan çekilir. Fas ve Moritanya, Batı Sahra'yı aralarında bölüşüp ilhak kararı alırlar. Batı Sahra bağımsızlık hareketi, ilhakı tanımaz ve her iki devlete yönelik saldırılarda bulunur. Bu saldırılara daha fazla katlanamayan Moritanya, askerlerini 1979'da Batı Sahra'dan çeker. Ancak Fas çekilmez ve Batı Sahra'nın demografik yapısını bozar.

Fas, Batı Sahra'da denetimindeki topraklara Faslı yerleşimciler taşımıştır. Birleşmiş Milletler, Fas'ın işgalci olduğunu belirttiği kararlar almıştır (Mundy, 2012). Ancak Batı Sahra'daki Faslı yerleşimciler nedeniyle, Fas, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49(6) Maddesi'ni ihlalle suçlanmamıştır (Kontorovich, 2018, s. 305). 1976'dan itibaren Fas, Batı Sahra'nın 'Faslılaştırılması' denilecek türden büyük bir yerleşimci hareket örgütlemiş, Batı Sahra'da büyük yatırımlar yapmıştır. Batı Sahra'da Faslıların ücretleri iki katına çıkartılarak, Batı Sahra'ya yerleşim teşvik programı uygulanmıştır. Konut edinme kolaylıklarından iş imkânlarına, Faslılar, Batı Sahra'ya göçe yönlendirilmişlerdir. 1999 yılına gelindiğinde, Batı Sahra'daki yerli halkın nüfusu, toplam nüfusun yaklaşık yarısını teşkil eder olmuştur. Bugün Batı Sahralı nüfusunun toplam nüfusun ancak 1/3'ünü oluşturduğu tahmin edilmektedir. Faslı yerleşimciler, Batı Sahralıları azınlık haline getirmişlerdir. Geçen yıllar boyunca, Birleşmiş Milletler'in arabuluculuk girişimleri sonuçsuz kalmıştır. Fas, Batı Sahra toprağının 2/3'ünü dünyanın gözü önünde yutmuştur. Batı Sahra bağımsızlık hareketi, Batı Sahra'nın 1/3'ünde egemen kalabilmiştir. Fas ise, Batı Sahra'nın tamamında egemenlik iddiasını sürdürmüştür. 4 Aralık 2020'de, ABD, Batı Sahra üzerinde Fas'ın egemenliğini kabul etmiştir (USA Proclamation, 04.12.2020).

İsrail sağına göre, İsrail Batı Şeria üzerinde egemen olabilir. Fas'ın Batı Sahra üzerindeki egemenliği mümkün olmuştaysa, İsrail'in de Batı Şeria üzerinde egemenliği mümkündür. Fas'ı Batı Sahra'da işgalci saymayanlar, eğer İsrail'i Batı Şeria'da işgalci saymaktaysalar, İsraili sağcılara göre, İsrail'e negatif ayrımcılık yapıyor demektir. Bu bağlamda, İsraili sağcı siyasetçi Naftali

Bennett'in 29 Ocak 2020'de sarf ettiği şu sözleri hatırlatmak isabetli olur: "İsrail, Yahudiye ve Samiriye'nin % 30'unu derhal ilhak etmelidir." (Lazaroff, 29.01.2020). Naftali Bennett, Batı Şeria'nın Yahudi nüfus çoğunluklu yerlerini İsrail'in hemen ilhak etmesini ve diğer kısmı için beklemesini önermiştir.

Suriye-Lübnan Örneği

Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'nin ihlali iddiasına konu olması beklenen üçüncü örnek Suriye-Lübnan örneğidir. İsrail sağına göre, Suriye-Lübnan ile Batı Şeria birbiriyle kıyaslanabilir iki örnektir.

Suriye-Lübnan örneği, İsraili sağıcılara göre, İsrail'e yönelik çifte standardı apaçık ortaya koyan bir örnektir. 1975'te Lübnan'da içsavaş başlar. Arap Birliği, 1976-1982 yıllarını kapsayacak biçimde, Suriye'ye Lübnan'da barışı koruma görevi verir (Kontorovich, 2018, s. 322). Suriye Ordusu 1976'da Lübnan'a girer. Suriye'nin Lübnan'da bulunma süresi 1982'de dolmuş olmasına rağmen, Suriye Lübnan'dan çıkmaz. 1983'te Lübnan, topraklarından Suriye'nin çıkmasını ister. Suriye, Lübnan'dan çıkmadığından, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Suriye'nin Lübnan işgalini sonlandırması için bir dizi karar alır. Suriye, Birleşmiş Milletler kararlarını dikkate almaz. 1990 yılına gelindiğinde, Suriye, Lübnan'da kendine bağlı kukla hükümet üzerinden, Lübnan üzerinde denetime sahip olur. Suriye'nin Lübnan'ı işgali süresince, Suriye'den Lübnan'a büyük göç yaşanır. Suriyeli yerleşimciler, Lübnan'da gündün güne artar.

Suriye'nin Lübnan'daki işgalinin sonlandırılmasına dair Birleşmiş Milletler'de alınan kararlarda, Suriyeli yerleşimcilerden bahsedilmez (Kontorovich, 2018, s. 323). Hâlbuki 1990 yılında, Lübnan işgücünün 1/3'ünü Suriyeli yerleşimciler oluşturur hale gelmiştir. Suriye, Lübnan'da 'Suriyelileşme' programı uygulamıştır. Lübnan'da iş yapan şirketlere, Suriye, teşvik programı hayata geçirmiştir. Lübnanlılarda işsizlik arttıkça artarken, Suriyeliler işgücü piyasasını kontrol etmişlerdir (Chalcraft, 2007). Suriye, Lübnan'ı kendine sömürge yapmıştır, çünkü Lübnan Suriye'den ayrı bir devlettir. Ayrıca 1994'te Suriye, Lübnan'a baskı uygulamış, böylece binlerce Suriyeli yerleşimci Lübnan yurttaşlığına sahip olmuştur (Jaulin, 2014, s. 250). 2005'te Suriye Ordusu Lübnan'dan çekilirken, Suriyeli yerleşimcilerin pek azı Suriye'ye dönmüştür. İnsan hakları örgütlerinden herhangi birisi, Suriyeli yerleşimci sorununu kendisine dert edinmemiştir. Daha ötesi, uluslararası toplum, Suriye Ordusu çekilirken,

Suriyeli yerleşimcilerin Suriye'ye dönmesi gerektiğini, Suriyeli yerleşimlerinin Lübnan'dan sökülüp atılmasının elzem olduğunu savunmamıştır.

İsrail sağına göre, uluslararası toplum, Suriye ulusu ve Lübnan ulusu diye iki ayrı ulus olduğunu düşünmemiş, Arap ulusu diye tek bir ulus olduğunu düşünmüş ve Arap ulusu fertlerinin farklı Arap devletlerinde yaşayabileceklerinden hareketle, 'Suriyeli yerleşimci' diye bir sorun olmadığına kanaat getirmiştir. Ancak böyle bir akıl yürütmeye bir çifte standart durumu ortaya çıkmaktadır. İsrail sağına göre, söz konusu İsrail olduğunda, uluslararası toplum, yerleşimciliği sorun görürken, söz konusu Suriye olunca yerleşimciliği sorun görmemektedir. Suriyeliler ve Lübnanlılar, Arap ulusunun parçası ise, Filistinliler de Arap ulusunun parçasıdır. O halde, İsrail sağcılara göre, Filistinli mülteciler de, Suriyeli yerleşimciler gibi 21 Arap devletinden herhangi birisinden yurttaşlık alıp yaşayabilirler ve 22. Arap devleti olarak Filistin Devleti'ne gerek yoktur. Bu bağlamda İsraili sağcı siyasetçi Gideon Saar'ın 12 Şubat 2021'de sarf ettiği şu sözleri hatırlatmak isabetli olur: *"Yahudiye ve Samiriye'de Filistinliler için kendi hayatlarını idame ettirmelerini ve İsrail'e en az zararı vermelerini sağlayacak biçimde maksimum özerkliği destekliyorum."* (Lazaroff, 12.02.2021). Gideon Saar, aynı konuşma içinde, Filistinlilerin çoğunlukta olduğu yerleşim yerlerinin dışında kalan bölgelerde İsrail'in egemen olması gerektiğini ve bunun vazgeçilmez bir ülkü olduğunu söylemiştir.

İsrail sağına göre, İsrail'e yönelik bir çifte standart yoksa, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'nin ihlali iddiasına, Lübnan'daki Suriyeli yerleşimcilerin de konu olması beklenir. Daha da ilginç olan ise, Suriye'nin, Lübnan'da, 1976-1982 yıllarında Arap Birliği kararıyla bulunması dışarıda tutulursa; Suriye, uluslararası hukuka göre, 1982-2005 yıllarında işgalci konumundayken, uluslararası toplumun, 1967 Arap-İsrail Savaşı ile İsrail'in eline geçen Golan Tepeleri konusunu gündemden düşürmemiş olması ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun İsrail'in Golan Tepeleri'nde Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'ni ihlal ettiğine dair kararlar almasıdır. İsrail sağına göre, nasıl ki devletlerin çıkarı uyarınca, terörist ve özgürlük savaşçısı ayrımı ülkeden ülkeye değişmektedir; işgalcilik ve yerleşimcilik de değişebilmekte ve 'uluslararası hukuka göre' diye başlayan cümleler mesnedini yitirmektedir. Ayrıca İsrail sağına göre, Suriye-Lübnan örneğinde, diğer örneklerden farklı

olarak, İsrail'e yönelik bir ilave çifte standart durumu daha belirlemektedir. Arap devletleri fiili durumlar yaratabilmekteyken, Arap devletleri uluslararası hukuku ihlal ettiklerinde yaptırımla karşılaşmazlarken; İsrail, başka devletlerin yaptığını yapamamaktadır. Arap devletlerinden birisinin yaptırıma maruz kalması, ancak Arap devletleri arasında kamplaşma olması halinde görülebilmektedir.

Vietnam-Kamboçya Örneği

Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'nin ihlali iddiasına konu olması beklenen bir başka örnek Vietnam-Kamboçya örneğidir. İsrail sağına göre, Vietnam-Kamboçya ile Batı Şeria birbiriyle kıyaslanabilir iki örnektir.

Vietnam-Kamboçya örneği, İsraili sağcılara göre, uluslararası toplumun Batı Şeria gibi ilgilenmediği bir örnektir. Uzun yıllar boyunca, Kamboçya'da Kimmer çoğunluk ile Vietnamlı azınlık arasında gerilim olmuştur (Amer, 1994). 1975'te Kızıl Kimmerlerin Kamboçya'da iktidara el koymasıyla, Vietnamlı azınlık katliamlara maruz kalmıştır. 1978'de Vietnam, Kamboçya'yı işgal etmiştir. 1990'da imzalanan barış anlaşması uyarınca, Vietnam Ordusu 1991'de Kamboçya'dan çekilmiştir. Ancak Vietnam işgali boyunca, Kamboçya'nın demografik yapısı değişmiştir. Vietnamlı yerleşimcilerin sayısı 700 bini bulmuştur (Kontorovich, 2018, s. 324). Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde, Konsey'in beş daimi üyesinden birisi olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği vetosu sayesinde, Vietnam'ın 1978-1991 yıllarında Kamboçya'yı işgal altında tutması mümkün olmuştur. Birleşmiş Milletler'de, Vietnam'ın Kamboçya'daki Vietnamlı yerleşimciler nedeniyle, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'ni ihlal ettiği iddiası söz konusu olmamıştır. 1990'da barış anlaşması imzalanırken, Vietnamlı yerleşimlerin sökülmesi istenmemiştir. Vietnamlı yerleşimciler, Kamboçya'yı terk etmek zorunda bırakılmadıkları gibi Kamboçya'nın siyasetinde belirleyici olmuşlardır (Kontorovich, 2018, s. 325).

İsrail sağına göre, uluslararası toplum tarafından Vietnamlı yerleşimcilere gösterilen hoşgörü, Yahudiler için gösterilmemektedir. Öyle ki, Yahudi yerleşimcilerin olası bağımsız Filistin Devleti yurttaşı olmaları kimsenin aklından geçmemektedir. Kamboçya'daki Vietnamlı yerleşimciler işgalci sayılmazken, Yahudi yerleşimciler işgalci sayılmaktadırlar. Bu bağlamda, İsrail Ordusu'nda 2011-2015 yıllarında başsavcı olarak görev yapmış olan emekli General Danny Efroni'nin 10 Mayıs

2016'daki şu sözlerini hatırlatmak gerekir: *"Yahudiye ve Samiriye'de 400 bin İsrail yurttaşı yaşıyor. Bu insanlar vergi ödüyorlar, askerlik görevini ifa ediyorlar, tüm yurttaşlık ödevlerini yerine getiriyorlar. Bu nedenle, Yahudiye ve Samiriye'de yaşayan İsraililerin Yeşil Hat içinde yaşayan yurttaşlarla aynı haklara sahip olmaları gerekir."* (Bob, 09.05.2019). İsrail sağına göre, Vietnam-Kamboçya örneği, İsrail'e uluslararası toplumun negatif ayrımcılık uyguladığını gösterir. İsrail karışıklığının ülkeleri bir araya getirebildiği akla geldiğinde, bu şaşırtıcı değildir. Nitekim İsrail sağına göre, devletlerin dünyanın gözünden kendi ihlallerini kaçırmak için, Filistin Sorunu'nu daima gündemde tutmak istedikleri söylenebilir.

ABD'nin Batı Şeria'nın Statüsüne Yaklaşımı

Batı Şeria'da İsrail'in işgalci sayılıp sayılmaması konusunda, ABD'nin bütün başkanları aynı görüşte olmamıştır. Bir diğer deyişle, ABD'nin bütün yönetimleri tarafından, İsrail, Batı Şeria'da işgalci sayılmamıştır.

ABD yönetimleri tarafından, Batı Şeria'da İsrail'in işgalci sayılmasına dayanak oluşturan belge, 1978 tarihli Hansell Memorandumu'dur (Hansell, 1978). ABD Dışişleri Bakanlığı hukuk müşavirlerinden olan, Jimmy Carter'ın ABD başkanlığı döneminde görev yapan Herbert J. Hansell'in hazırlamış olduğu 21 Nisan 1978 tarihli hukuki görüş metni, ABD yönetimleri için, Batı Şeria konusunda referans belgesi olmuştur (Sher & Cohen, 2020). Ancak belgenin bağlayıcılığı yoktur. Bu nedenle, Jimmy Carter'dan sonraki ABD yönetimleri, belgeyi her zaman dikkate almamışlardır. Örneğin, Ronald Reagan yönetimi, Batı Şeria'da İsrail'i işgalci saymamıştır (Leibovitz, 19.05.2019). Baba George Bush yönetimi, İsrail'i Batı Şeria'da hak sahibi görmüştür. ABD Dışişleri Bakanı James Baker, 1991 yılında, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin İsrail ile Filistinliler arasındaki barışın önündeki engel olduğunu söylemekle beraber, Yahudi yerleşimlerinin uluslararası hukuku ihlal etmediğini belirtmiştir. Siyasi durum ile hukuki durumu ayırmıştır. Belirtmek gerekir ki, James Baker, İsrail'e sempatiyle bakmayan bir kişidir. Ayrıca Yahudiler için 1992'de "Yahudileri ..ktir et" (fuck the Jews) dediği iddiası vardır (Kassel, 21.09.2020).

1994'te Ürdün ile İsrail'in barış anlaşması imzalaması sonrasında, Hansell Memorandumu'nun referans metni olma özelliğini tamamen kaybettiği söylenebilir. Zira Alan Baker, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'nin İsrail tarafından

ihlal edildiği iddiasının geçersizliğine gerekçe olarak; 1917 tarihli Balfour Deklarasyonu'nu, 1920 tarihli San Remo Deklarasyonu'nu, 1922 tarihli Milletler Cemiyeti'nin Filistin Mandası Kararı'nı gösterdikten sonra, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 80. Maddesi uyarınca, adı geçen bu belgelerin görmezden gelinemeyeceğini belirtmiştir (Baker, 21.11.2019). Alan Baker, Yahudilerin tanınmış kendi kaderini tayin etme hakkına dair resmi belgelerin hükümlerinin, tanınmış hakkı değiştirecek biçimde yorumlanamaz olduğunun altını çizmiştir (Baker, 21.11.2019).

Alan Baker'a göre, Herbert J. Hansell'in görüşü (Hansell, 1978) baştan yanlıştır. Velev ki doğru sayılsa da, 1993 ve 1995 yıllarında imzalanan Oslo Anlaşmaları nedeniyle, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'nin uygulanması söz konusu değildir. Vurgulamak gerekir ki, 1994'te Ürdün ile İsrail'in barış anlaşması imzalaması sonrasında, Hansell Memorandumu'nun referans metni olma özelliğini tamamen kaybettiğine delil olarak, Herbert J. Hansell'in bizzat kendi görüşü de gösterilebilir. Zira Herbert J. Hansell (Hansell, 1978), İsrail'in Ürdün ile barış yapması durumunda, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'ni ihlali iddiasının tamamen ortadan kalkacağını savunmuştur (Kontorovich, 19.11.2019).

Oslo Anlaşmaları'nın imzalanmasının mimarı Clinton yönetimi, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerini uluslararası hukuka aykırı görmeyen ABD yönetimlerinden birisi olmuştur. Obama yönetimi ise, Carter yönetiminin duruşuna en çok yaklaşan yönetimdir. Obama yönetimi, Herbert J. Hansell'in görüşünü benimsemiş, Yahudi yerleşimlerini hem 'gayrihukuki' hem 'gayrimeşru' hem de 'barış için yararsız' bulmuştur. 23 Aralık 2016'da Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde İsrail'in işgalci olduğuna dair alınan kararı ABD veto etmemiş ve böylece Obama yönetiminde İsrail Batı Şeria'da işgalci sayılmıştır (Meron, 2017, s. 357). Trump yönetimi, Herbert J. Hansell'in görüşüne itibar edilmemesi gerektiğini net biçimde ortaya koymuştur. Öyle ki, ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, Batı Şeria'da İsrail'in işgalci sayılmayacağını söylemekle yetinmemiş, Yahudi yerleşimlerinin İsrail ile Filistinliler arasındaki barışın önündeki engel sayılmayacağını altını çizmiş ve Batı Şeria'yı ziyaret ederek, İsrail sağının Batı Şeria'daki hak iddiasını meşru bulduğunu apaçık gösteren, ABD'nin ilk dışişleri bakanı olmuştur (Quinn, 17.11.2020). Mike Pompeo, 18 Kasım 2019 tarihinde yaptığı açıklamasında, açıklamasının İsrail ile Filistinliler arasında gelecekte Batı Şeria'nın nihai statüsüne

dair yapılacak görüşmeler için bir önyargı sayılmaması gerektiğini de belirtmiştir (Baruch & Hatuel-Radoshitzky, 2019). Zira Mike Pompeo Batı Şeria'nın akıbetine dair son kararı verecek olanların uyuşmazlığın tarafı İsrail ve Filistinliler olduğunu belirtmeyi ihmal etmemiştir. ABD'nin mevcut başkanı Joe Biden ise, göreve geldiği ilk günden itibaren Obama dönemi politikalarının izleyicisi bir profil çizmiştir. Joe Biden, adeta III. Obama yönetimi gibi davranmakta ve Batı Şeria'da İsrail'i işgalci saymaktadır.

İsrail Sağının Tezi Üzerine Tartışma

Herbert J. Hansell'in, İsrail'in Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'ni ihlal ettiği iddiasına itiraz eden, dünyaca bilinen, muteber pek çok hukukçu vardır. İsrail'in Batı Şeria'da hak iddiasının yasal olduğunu, İsrail'in işgalci görülemeyeceğini, Yeşil Hattı İsrail'in sınırı saymanın yanlış olduğunu savunan hukukçuların başında, 1997-2000 yıllarında Uluslararası Adalet Divanı Başkanı olarak görev yapan Stephen M. Schwebel'i anmak gerekir (Schwebel, 1970).

İsrail'in, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimleri nedeniyle, savaş suçu işleyip uluslararası hukuku ihlal ettiği iddiasının mesnetsiz olduğunu savunan bir başka hukukçu, dünyada barışın ancak hukukla sağlanabileceği görüşüyle bilinen, saygın uluslararası hukuk profesörlerinden, ABD'deki Yale Üniversitesi'nde Hukuk Fakültesi Dekanı görevinde de bulunmuş olan Eugene V. Rostow'dur. Johnson yönetiminde müsteşarlık yapan ve Reagan yönetiminde Silahların Denetimi ve Silahsızlanma Kurumu Başkanı olan, etnik çatışmaların barışçıl yollarla çözümünden yana görüşleriyle tanınan Eugene V. Rostow, Yahudi halkının Batı Şeria'ya yerleşme hakkının tükendiğinin öne sürülemez olduğunu belirtmiştir (Rostow, 1990). Eugene V. Rostow, İsrail'in Batı Şeria'da 1967'den itibaren işgalci olduğunu öne süren siyaset bilimci Adam Roberts'ı 1990 yılında sert biçimde eleştirmiştir. Adam Roberts'ın uluslararası hukuk uzmanı değil, uluslararası ilişkiler uzmanı olduğuna işaret etmiş, İsrail'i, tartışmalı topraklardaki Yahudi yerleşimleri nedeniyle uluslararası hukuku ihlalle suçlamanın hukuki açıdan bilimsel bilgi değeri olmadığını altını çizmiştir. Adam Roberts (1990) ise, ısrarla İsrail'in işgalci olduğunu savunmuştur.

Herbert J. Hansell'in görüşünün yanlış olduğunu söyleyen, dünyaca bilinen uluslararası hukuk profesörlerinden Julius Stone'u da anmak

gerekir. Uluslararası hukuk alanında en prestijli ödüllerin sahibi olan, kitapları dünyanın en iyi hukuk fakültelerinde ders kitabı olarak okutulan Julius Stone; Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'nin gerekçesinin, Nazilerin 'Yahudilerden arındırılmış Avrupa' yaratma girişiminin tekrarını önlemek olduğunu ifade etmiş ve Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin sökülmesi talebinin 'Judenrein' anlamına geldiğine dikkat çekerek, 'Yahudisiz toprak' talebinde bulunup, İsrail'i Yahudi yerleşimlerinden dolayı uluslararası hukuku ihlalle itham etmenin trajikomik olduğunu savunmuştur (Stone, 1981).

İsrail sağı, uluslararası toplumun İsrail'in işgalci olmadığını kabul etmesinin güç dengeleriyle ilgili olduğunu düşünmekte ve mevcut durumdaki aleyhlerine bulunan durumun değişebileceğine inanmaktadır. Öyle ki, ABD'nin Tel Aviv'de bulunan büyükelçiliğini Yeruslayim'e taşıması, Golan Tepeleri üzerindeki İsrail egemenliğini kabul etmesi ve İbrahim Antlaşmaları, vaktiyle imkânsız gözükürken gerçekleşebilmiştir. Şu halde, İsrail sağına göre, Batı Şeria'daki Yahudi nüfusun çoğunluğu teşkil ettiği yerleşim yerlerinin ilhakı da gelecekte bir gün mümkün olabilecektir. Bu arada bir yanlış anlamaya mahal vermemek için belirtmek gerekir ki, İsrail sağı, İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan dünya düzeninde, savaşla toprak kazanmanın hukuki olmadığı gerçeğini ihmal etmemektedir.

İsrail sağı, Batı Şeria'nın 1947'den itibaren sahipsiz toprak olduğunu savunmaktadır. Bu görüşün hukuki dayanağı 'uti possidetis juris' ilkesi olarak sunulur. 'Savaş sonunda anlaşmaya varılmamış olması halinde, elinde kalan sana aittir' diye açıklanabilecek bu ilke uyarınca, İsrail sağı, 1948 öncesindeki manda yönetiminin (Birleşik Krallık) elindeki toprakların İsrail'e intikal ettiğini öne sürer (Bell & Kontorovich, 2016). Zira 1947 Paylaşım Planı uyarınca, 1948'de Yahudi Devleti kurulmuş, ancak Arap Devleti (Filistin Devleti) kurulmamıştır. 1967'ye kadar Ürdün, sahipsiz Batı Şeria'yı elinde tutan ülke olmuştur. Ürdün 1950'de Batı Şeria'yı ilhak ettiğini dünyaya duyurmuş, ilhakı sadece Birleşik Krallık ve Pakistan tanımış, uluslararası toplum ilhakı tanımamış, 1988'de Ürdün ilhaktan caydığını duyurmuş ve böylece Batı Şeria'nın statüsünün büsbütün karmaşıklaşmasına sebebiyet vermiştir. Bugün artık 'toprak karşılığı barış' paradigması iflas etmiştir ve İbrahim Anlaşmaları ile 2020'de açılan yeni süreçte 'refah için barış' paradigması yeni paradigmadır.

İsrail sağıının Batı Şeria'nın statüsüne dair hukuki görüşü değerlendirildiğinde, İsrail sağıcılarının hukuki argümanlarının isabetli olduğu söylenebilir. Öyle ki, İsrail'in Batı Şeria'da Yahudi yerleşimleri nedeniyle uluslararası hukuku ihlal ettiği iddiası tartışmalı bir iddia olarak gözükmektedir. İsrail'in uluslararası sınırlarının Yeşil Hat olup, İsrail'in Yeşil Hat dışında işgalci olduğu iddiası hukuken değil siyaseten isabetlidir. Bir diğer deyişle, İsrail'in işgalciliği iddiası, hukuki değil siyasi bir iddia olarak nitelendirilirse anlamlı olur. Çünkü 1967 Savaşı'yla İsrail Batı Şeria'yı Ürdün'den almıştır ve 1967 yılında Filistin diye bir devlet yoktur. 1988'de sürgünde ilan edilen 'Filistin Devleti'nin hukuki bir dayanağı bulunmamaktadır. Ayrıca Oslo Anlaşmaları ile bağımsız bir Filistin Devleti kurulmamıştır. Mevcut durumda Filistinlileri temsil eden özerk bir yönetim vardır. Bu özerk yönetim de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerinin tamamı tarafından tanınmamaktadır.

İsrail'in Mısır ve Ürdün ile olan barış anlaşması nedeniyle, sadece bu iki devletle sınırı belirlenmiştir. Devletlerin sınırları, sınırdaş iki tarafın rızasıyla belirlenir. İsrail'in rızasını dikkate almayan bir anlayışla İsrail'in sınırlarının belirlenmesi mümkün değildir. Uluslararası toplumda, her bir devletin egemen ve eşit olduğunu dikkate almak gerekir. Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin, İsrail ile Filistinlilerin barışını engellediği savunulabilir. Ancak bu sav, hukuki değil siyasi sav olarak haklı gözükmektedir. Siyasal bir savı, hukuku zorunluluk gibi sunmak isabetli değildir. Hukuki zorunluluk çarpıtmasına gerek olmaksızın da, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin İsrail ile Filistinlilerin barışını engellediği iddiası meşrudur. Hâlbuki, hukuki zorunluluk çarpıtması, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin İsrail ile Filistinlilerin barışını engellediği iddiasının meşruiyetine zarar vermekte, bundan en fazla Filistinliler zarar görmektedir.

Sonuç

İsrail sağıının, Batı Şeria örneğini, Doğu Timor, Batı Sahra, Suriye-Lübnan ile Vietnam-Kamboçya örnekleriyle kıyaslaması ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49 (6) Maddesi'nin sadece İsrail'e uygulandığına dikkat çekmesi önemli ve zihin açııcıdır. İsrail sağı, Batı Şeria'da hak iddia ederken, Türkiye'de yaygın olarak sanıldığı üzere, iddiasını sadece dinsel gerekçelerle açıklamamaktadır. İsrail sağı, iddiasını hukuken temellendirmektedir. Bu bağlamda,

İsrail sağının Batı Şeria'nın statüsüne dair hukuki görüşü değerlendirildiğinde, İsrail sağcılarının hukuki argümanlarının isabetli olduğu söylenebilir.

Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin İsrail ile Filistinlilerin barışını engellediği öne sürülebilir. Ancak hukuki olan ile siyasi olanı ayırt etmek ve İsrail'e yönelik çifte standardı da görmek gerekir. Filistin Yönetimi gelecekte bağımsız bir devlet olsa bile, Yeşil Hat dışındaki Yahudi yerleşimlerinin sökülmesine gerek yoktur. Zaten yaklaşık yarım milyon Yahudi'yi yerlerinden çıkartmak makul değildir. Nüfus mübadele anlaşmaları hariç, dünyada örneği de yoktur. Son tahlilde, hem İsraililer hem de Filistinliler kendi kaderlerini tayin etme hakkına sahiptirler. Barış müzakereleri çerçevesinde barış içinde yaşamın formülünü muhakkak gelecekte bulacaklardır.

Ek Beyan / Declaration

Makalenin tüm süreçlerinde TESAM'ın araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

In all processes of the article, TESAM's research and publication ethics principles were followed.

There is no potential conflict of interest in this study.

The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

Amer, R. (1994). The ethnic Vietnamese in Cambodia: A minority at risk? *Contemporary Southeast Asia*, 16(2), 210-238.

Baker, A. (2019). The legality of Israel's settlements: Flaws in the Carter-Era Hansell Memorandum. <https://jcpa.org/>.

Baruch, P.S. and Hatuel-Radoshitzky, M. (2019). Are they legal or not?

- Pompeo's announcement on the Israeli settlements. *INSS Insight*, 1230.
- Bell, A. and Kontorovich, E. (2016). Palestine, uti possidetis Juris, the borders of Israel. *Arizona Law Review*, 58, 633-692.
- Benvenisti, E. (2004). *The international law of occupation*. New Jersey: Princeton University Press.
- Blaff, A. (2019). Settlements. *Israel Studies*, 24(2), 217-227.
- Blum, Y. Z. (1968). The missing reversioner: Reflections on the status of judea and samaria. *Israel Law Review*, 3, 279-301.
- Bob, Y. J. (2016). Applying Israeli law to West Bank is not creeping annexation: Former MAG. *The Jerusalem Post*, 10.05.2016.
- Boteach, S. (2022). Dr. Oz Must Clarify His Position on Israel. *The Jerusalem Post*, 13.06.2022.
- Chalcraft, J. (2007). Labour in the Levant. *New Left Review*, 45, 27-47.
- Drew, C. (2001). The East Timor Story: International law on trial. *European Journal of International Law*, 12(4), 651-684.
- Hansell, H. J. (1978). United States: Letter of the state department legal adviser concerning the Legality of Israeli settlements in the occupied territories. *International Legal Materials*, 17(3), 777-779.
- Jaulin, T. (2014). Citizenship, migration and confessional democracy in Lebanon. *Middle East Law and Governance*, 6, 250-271.
- Kassel, M. (2020). The bygone era of James Baker's Washington. <https://jewishinsider.com/>.
- Kattan, V. (2009). *From coexistence to conquest: International law and the origins of the Arab-Israeli Conflict, 1891-1949*. London:Pluto Press.
- Kattan, V. (2018). Why U.S. recognition of Jerusalem could be contrary to international law. *Journal of Palestine Studies*, 47(3), 72-92.
- Kontorovich, E. (2018). Unsettled: A global study of settlements in occupied territories. *Journal of Legal Analysis*, 9(2), 285-350.
- Kontorovich, E. (2019). Pompeo busts the 'Occupation' Myth. *The Wall Street Journal*, 19.11.2019.
- Lazaroff, T. (2020). Bennett to Netanyahu: Annex settlements Now, and

we'll support you. *The Jerusalem Post*, 29.01.2020.

Lazaroff, T. (2021). Sa'ar says West Bank annexation still a goal, even if not implemented now. *The Jerusalem Post*, 12.02.2021.

Leibovitz, L. (2019). Forty years? Erişim tarihi: 19.05.2022, <https://www.tabletmag.com/>.

Levy, E. E., Shapira, T. and Baker, A. (2012). *The levy commission report on the legal status of building in Judea and Samaria*. Jerusalem: Regavim.

Mallison, W. T. and Mallison, S.V. (1986). *The Palestine problem in international law and order*. Essex: Longman.

Mazzawi, M. (1997). *Palestine and the law: Guidelines for the resolution of the Arab-Israel conflict*. New York: Ithaca Press.

Meron, T. (2017). Notes and comments: The West Bank and international humanitarian law on the eve of the fiftieth anniversary of six-day war. *American Journal of International Law*, 111(2), 357-375.

Mundy, J. (2012). Moroccan settlers in Western Sahara: Colonists or fifth column? *The Arab World Geographer*, 15(2), 95-126.

Roberts, A. (1990). Prolonged military occupation: The Israeli-Occupied territories since 1967. *American Journal of International Law*, 84, 44-103.

Rostow, E. V. (1990). Letter. *American Journal of International Law*, 84, 717-720.

Quinn, J. (2020). *The Pompeo doctrine*. Erişim tarihi: 19.05.2022, <https://www.nationalreview.com/>.

Schwebel, S. M. (1970). Editorial comment: What weight to conquest? *American Journal of International Law*, 64(2), 344-347.

Shamgar, M. (1971). The observance of international law in the administered territories. Y. Dinstein (Eds.) *Israel Yearbook on Human Rights (Volume I)* içinde (pp. 262-277). Tel Aviv: Tel Aviv University Faculty of Law.

Sher, G. and Cohen, D. (2020). The Trump administration's statement on Israeli settlements: Legal status and political reality. *Rice University's Baker Institute For Public Policy*, 23.01.2020.

Stone, J. (1981). *Israel and Palestine: Assault on the Law of Nations*. Maryland: John Hopkins University Press.

The times of Israel staff. (2020). EU says it won't Recognize Unilateral Israeli annexation in West Bank. *The Times of Israel*, 19.05.2020.

USA. (2020). Proclamation 10126: Recognizing the sovereignty of the Kingdom of Morocco over the Western Sahara. *Federal Register*, 04.12.2020. <https://www.govinfo.gov/>.

Weiner, J. B. (1979). The green march in historical perspective. *Middle East Journal*, 33(1), 20-33.